Advies Netwerkvisualisatie 21 januari 2021

Tijdens de vergadering werd het product 'netwerkvisualisatie' besproken. Binnen de gemeente bestaat de wens om op eenvoudige, digitale wijze een visuele weergave te kunnen geven van de administratieve situatie op basis van informatie uit verschillende bronnen. Daarmee kunnen relaties tussen subjecten, objecten en rechtspersonen eenvoudig worden gelegd. De Werkplaats Datagestuurde Aanpak Ondermijning heeft daarom het product netwerkvisualisatie ontwikkeld. Zo hoeven ambtenaren niet meer handmatig de samenhang van informatie te bepalen. Van belang is dat er wordt voorkomen dat men bij het visualiseren en combineren in aanvaring komt met de Algemene Verordening Persoonsgegevens, de AVG. Het risico is immers dat een onderzoeker data oproept die niet nodig zijn voor het betreffende onderzoek.

Eerder heeft de gemeente een aantal vergelijkbare werkplaatsen ingesteld die producten ontwikkelen ten behoeve van directies. Te denken valt aan het Integraal Klantbeeld en Datapunt. Netwerkvisualisatie is vergelijkbaar met de Data Inzicht Applicatie (DIA), maar brengt door de vormgeving weer nieuwe specifieke privacy-risico's met zich mee. Daarom is dit product nu apart behandeld bij de CPA.

De Werkplaats Datagestuurde Aanpak Ondermijning is gedurende de Pilotfase verantwoordelijk voor de werking van het product. De afnemende directie, in dit geval het team Bibob-centraal, is verantwoordelijk voor de verwerkte dataset.

Advies

De CPA dankt de aanwezigen voor hun uitgebreide toelichting in deze vroege fase. De commissie adviseert allereerst om de door de Werkgroep 291 en de Autoriteit Persoonsgegevens geformuleerde criteria voor het opstellen van een Data Protection Impact Assessment (DPIA) te doorlopen.

Deze criteria helpen bij het beoordelen of een DPIA aan de orde is en bovendien kan hieruit naar voren komen welke risico's aan de orde kunnen komen. Daar is nu nog te weinig zicht op. In de aangeleverde concept DPIA staan alleen standaardrisico's zonder nadere toespitsingen of weging in onderling verband. De commissie wil graag een completer overzicht van de risico's in de DPIA terug zien waarbij ook aandacht geschonken dient te worden aan mogelijke restrisico's. Ook adviseert de CPA om na te gaan of dit project aan de ondernemingsraad moet worden voorgelegd. Daarnaast benadrukt de CPA het belang van een evaluatieplan wanneer de pilot van start gaat in juli.

Ten slotte wil de CPA graag op de hoogte worden gehouden van de ontwikkeling van het product netwerkvisualisatie en de doorontwikkeling bij Datapunt. De commissie neemt aan dat netwerkvisualisatie ook wordt voorgelegd aan de Functionaris Gegevensbescherming (FG).

Kortheidshalve verwijs ik u naar de bijgevoegde notulen over het betreffende agendapunt. Ik vertrouw er op u aldus voldoende geïnformeerd te hebben.

Uittreksel van het verslag van het openbare agendapunt van de vergadering op donderdag 21 januari 2021

Netwerkvisualisatie (CTO, Cluster interne dienstverlening/ Cluster R&E)
Op verzoek van verschillende directies heeft de Werkplaats Datagestuurde Aanpak Ondermijning een instrument ontwikkeld om het huidige handmatige en tijdrovende proces voor de BIBOB-integriteitstoets bij vergunningaanvragen op een moderne manier te digitaliseren. De technische kant is nu gereed voor gebruik, maar de daadwerkelijke implementatie in het werkproces moet nog plaatsvinden. Daarvoor zal het echter nodig zijn vooraf de nodige begrenzingen in te stellen om te voorkomen dat men bij het visualiseren en combineren in aanvaring komt met de AVG. Het risico is immers dat een onderzoeker data oproept die niet nodig zijn voor het betreffende onderzoek. In de bijlagen bij de adviesaanvraag staat vermeld welke documenten er nog nodig zijn om af te perken welke data per proces mogen worden gebruikt en hoe het zit met autorisaties. Daar wordt de komende maanden aan gewerkt met de SO's. Daarna zal tijdens de pilot ook periodiek gemonitord worden.

Het digitale proces begint met een zoekopdracht, bijvoorbeeld naar een persoon. Het instrument brengt vervolgens het netwerk rond die persoon in beeld. De onderzoeker kan dan een relatie in dat netwerk aanklikken om nadere informatie op te roepen. Men kan desgewenst aan elk type relatie een bepaalde kleur geven. Op die manier worden personen, gegevens en relatie op een inzichtelijke manier in kaart gebracht.

De CPA is benieuwd hoe dit instrument zich verhoudt tot andere initiatieven als het Integraal Klantbeeld en Datapunt. De commissie is verder benieuwd of de data tijdens het onderzoek on the fly verzameld worden voor de visualisatie of dat ze al ergens in bulk staan opgeslagen.

De gemeente heeft een aantal vergelijkbare werkplaatsen ingesteld die producten ontwikkelen ten behoeve van directies. Deze werkplaats richt zich op datagestuurde aanpak van ondermijning. Eerder is deze werkplaats al bij de CPA langsgekomen met de Data Inzicht Applicatie (DIA). De nu voorliggende netwerkvisualisatie is vergelijkbaar met de DIA, maar brengt door de vormgeving weer nieuwe specifieke privacy-risico's met zich mee. Daarom wordt deze nu apart aangeboden. Overigens moeten directies eerst een aantal documenten opstellen voordat de werkplaats met ze in zee gaat, zodat volstrekt duidelijk is dat de werkplaats alleen verantwoordelijk is voor de techniek en de directie verantwoordelijk is voor de verwerking van de data.

Datapunt is voor de gemeente het punt bij uitstek voor ontsluiting van data voor meervoudig gebruik. Bij voorkeur wordt daar dus gebruik van gemaakt, ook voor dit instrument, maar soms zijn data nodig die nog niet bij Datapunt zijn opgeslagen. In de toekomst als alle bronnen goed zijn aangesloten, wordt alle informatie bij dat centrale punt opgehaald. De data voor DIA worden on the fly opgehaald. Voor de netwerkvisualisatie is het nu nog nodig de data eerst op te slaan in een database die geschikt is voor dit soort visualisaties. Als dit jaar de overstap naar de cloud van Microsoft wordt gemaakt is die tussenstap waarschijnlijk niet meer nodig en gebeurt alles on the fly. Datapunt gaat ook naar die cloud verhuizen.

De voorzitter merkt op dat bij de CPA niets bekend is van die verhuizing van Datapunt en dat die organisatie van harte welkom is om dat hier te komen toelichten.

De CPA is benieuwd of het om een beproefde techniek gaat of om iets nieuws. De ervaring wijst immers uit dat men bij nieuwe technieken altijd te maken krijgt met aanloopproblemen en dat het

dus goed is erop voorbereid te zijn dat zich totaal onverwachte zaken kunnen voordoen. Uiteraard weet je van tevoren niet wat dat zou kunnen zijn, maar het gaat erom dat je die tijdig weet te detecteren en daarop maatregelen kunt treffen. In de aangeleverde DPIA staan echter alleen maar standaardrisico's zonder nadere toespitsingen. De CPA adviseert ook te kijken naar de ervaringen van andere grote organisaties (universiteiten, gemeenten, ook buiten Nederland) die eventueel al met deze technologie werken.

De software is volgens de indieners elders beproefd, maar nieuw voor de gemeente. Er is qua techniek dus een goed fundament waarop hier voortgebouwd wordt. Er moeten nog een baselinetoets en een risicoanalyse uitgevoerd worden en daarin zullen deze aspecten aan bod komen. Er moet goed getest worden of de technologie inderdaad oplevert wat ervan verwacht wordt. Omdat het gaat om het automatiseren van een handmatig proces, kan men kijken of de resultaten overeenkomen en dat geeft een goede indicatie van de betrouwbaarheid.

De CPA vraagt of er al een plan ligt voor een evaluatie als de pilot in juli van start gaat. Een evaluatieplan moet nog opgesteld worden, maar er is wel al geregeld dat er gemonitord wordt, ook inhoudelijk. Een en ander is ook afhankelijk van de doorontwikkeling bij Datapunt, maar er zal een stevige evaluatie komen.

De CPA vraagt op basis van welke criteria gekozen is om een PIA te maken. WP29 en de AP hebben een lijst met criteria uitgebracht om te beoordelen of een DPIA aan de orde is. Het langslopen van die criteria brengt aan het licht welke risico's aan de orde zouden kunnen zijn. Daar is nu geen zicht op. Dan valt te denken aan de risico's bij het combineren van data of het verwerken van bijzondere persoonsgegevens. De CPA is bovendien benieuwd of dit plan aan de ondernemingsraad is voorgelegd.

Er is nu gekozen voor een analyse op productniveau en niet op werkprocessen. Dat is meer een zaak van de betreffende directies. Als na OOV ook andere directies willen gaan werken met dit instrument, dan moet eerst vooraf met de betreffende directies goed doorgesproken en in documenten vastgelegd worden welke risico's zich kunnen voordoen en wie daarvoor verantwoordelijk is. Het is de indieners niet bekend of dit plan aan de ondernemingsraad is voorgelegd; dat valt buiten de scope van de werkplaats.

De voorzitter dankt de indieners voor hun toelichting in deze vroege fase. Zij neemt aan dat zij ook hun weg naar de FG weten te vinden. Er zal nog een schriftelijk advies volgen waarin de besproken punten worden meegenomen.